

"EDINOST"

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob torkih, četrtnih in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesce . . . 3.—, . . . 4.50 za pol leta . . . 6.—, . . . 9.— za vsa leta . . . 12.—, . . . 18.—

Naročnine je plačevati naprej na naročbo brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglas se računa po tarifu v petiti; za naslove s debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejema. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema uredništvo ulica Molino picolo hat. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprište reklama cije so prosto poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

Častitim gg. naročnikom!

Svoje častite naročnike prosimo uljudno, da nam pošljejo naročnino za drugo in tretje četrtletje kakor hitro mogoče, ker se ima naročnina plačevati v naprej. One častite naročnike pa, ki so na dolgu z naročnino za prvo in drugo četrtletje ali še več, opozarjamo, da jim ustavimo list, ako ne poravnajo zaostanka do 15. t. m.

Naročnina pošlje se najlaglje na te dni priloženi poštni nakaznici, na katero se lahko prilepi tiskani naslov.

Upravništvo „EDINOSTI“.

Občni zbor pol. društva „Edinost“ — razpuščen.
(Zvršetak.)

Alojzij Goriup izjavlja, da se ni hotel izjaviti protivnega odboru, le nekoje opazke v poročilu je hotel odkloniti. On meni celó, da bi bila v prvi vrsti dolžnost gosp. posl. Nabergoju, da bi skliceval shode, kakor delata Spinčič in Laginja po Istri. Sklicevanjem shodov bi si lahko pridobil velikih zaslug.

Nabergoj se čudi Goriupu, da ga je tu prijel. Sodbo o svojem delovanju prepušča volilcem samim. Spinčič in Laginja imata gotovo velike zasluge za Istro. Toda tam so razmere drugačne nego so pri nas. Ona dva bivata daleč od svojih volilcev, in ne bi prišla nikdar v dotiko s poslednjimi, ako ne bi zahajala mednje. Govornik pa je tudi brez shodov v vedni dotiki z volilci. Kadar pa je trebalo, je bil vsikdar pripravljen stopiti pred svoje volilce. In tako bode tudi v bodoče.

Za besedo se je oglasil gosp. drž. poslanec Spinčič. Med poslušalci je navstala takoj napeta pozornost, kakor da so isti slutili, da pride v tem govoru do znamenite izjave. Kakor je že navadno pri Spinčiču, pričel je svoj govor mirno in hladno; ali v isti meri, kakor se mu je razvijala misel — oprta na tehtne argumente —, postajal je topleji in topleji, dokler ni slednjič povzdignem donečim

glasom podal izjavo, ki je dala povod nenadejanemu in prezgodnjemu zaključku zborovanja. Govor Spinčičev se je glasil pe prilici:

Gospóda in bratje! Nočem govoriti o položaju na sploh, ampak le gledé Trsta in njega okolice. Vedno in vedno se povdarja, da je Trst sezidan na slovenskih tleh. Tu je bila sicer za rimskih časov njihova rimska kolonija, a od naseljenja Slovanov proti jugu bila so to v resnici po veliki večini prebivalcev — slovenska tla. Med onimi, ki so to mesto in okolico v XIV. stoletju izročili v varstvo Habsburgov in ponesli v Gradec dotično listino, bili so ljudje, kojih imena — dasi polatinščena po svojih končnicah — so bila očitno slovanska. In takov je bil Trst do najnovjših časov. Okoli leta 1850 bilo je v Trstu z okolico — po uradni statistiki — 25 odstotkov Italijanov, a leta 1890 bilo jih je po isti uradni statistiki 75 odstotkov. Vprašati se moramo, kdo je zakrivil to? Izjavljam, da se ne strinjam ni z gospodom Nabergojem, ni z drugimi predgovorniki. Nekoliko smo res sami krivi, več pa je gotovo kriv sistem, vsled kojega se je n. pr. v Istri v enem stoletju naših vlad več ljudstva poitalijančilo, nego v 5 stoletjih benečanske vlade. Da smo nekoliko tudi sami krivi, to nam kaže tudi današnji shod. Premalo nas je, v primeri z našim številom v mestu in v okolici. Često je čuti pritožbe od strani duhovenstva, ker se zborovanja društva „Edinost“ prirejajo le ob nedeljah. Dasi ne taji odbor, da je opravičena ta tožba, vendar jej ni mogel ustreči, misle, da prečastita duhovščina ni toliko potrebna političskega pouka, nego naše ljudstvo po okolici. Zato pa bi smeli pričakovati obilneje udeležbe od strani tega ljudstva. Zapomnimo pa si, da nam same rekriminacije nič ne koristijo. Res je, da so v Istri pogostejše taki shodi in da zahajamo med narod, ali to se godi navadno na zahtevo domoljubov iz dotičnih okrajev. Tudi iz sredine ljudstva mora prihajati odbor vspodbuja. A še le potem, ako bi odbor ne hotel ustreči izraženi želji, bi se mu moglo prigrvarjati opravičeno.

„Hm — seveda — no, menda se imajo dobro!“

Hlapec je prišel v zadrego, kaj pa naj bi bil povedal on o njih?

„Gospodičina Emica se še ni omožila?“

Stojan se je vzklonil naprej, da bi ne preslišal odgovora.

„Ne še, lepa punica je postala „sakrbolt“!“

Zadovoljno se je oddahnil kočijaž, zazdelo se mu je, da se je grozno imenitno izrazil.

Stojan pa je zopet isto mrmral:

„Lepa, no, mi smo tudi — recimo — tudi lepi, si pa malo pogledamo, da ne bo predolgočasno nam — no, nam, ki smo navajeni se dobro — boljše se izrazimo — ki smo navajeni se izvrstno zabavati.“

Konec je bilo hrastovemu gozdiču, pred Stojanom se je posvetil očetu dom. Otresel se je prejšnjih misli, pogladil si malo lase, nategnil kratke brke, potem pa samozavestno zrl, kje bi ugledal katerega domačih.

Solnce je bilo že blizu zatonu. S poslednjimi žarki poslavljal se je od hišne strehe, ko se je ustavil voz pred gradom. Z lahnim skokom je bil raz voz in hitel je podajati očetu roko, materi objem, sestri poljub. Na to so krenili vsi štirje v

Toliko glede na lastno krivdo. Vsakako pa je največ kriv sosebno sistem, vladajoči 17 let sem, a morda ne toliko osrednje, nego veliko bolj naše primorske vlade. Kolikor se je v tej dobi grešilo od strani sistema, na tem gotovo niso krivi Slovenci sami. Dosti je, ako omenimo, da v Trstu vzdržuje država celó ljudskih šol za veliko manje število in sicer le priseljenih Nemcev, a prešnja Slovencev za jedno samo slovensko šolo zavlada se že nad 13 let. Romala je v tej dobi od magistrata do namestništva, od namestništva do ministerstva. In to romanje se je ponavljalo na razne načine, a rešitve še danes nimamo. Govornik je omenjal tu onega kriččega, najnovejšega dogodka na tukajšnji glavni pošti, ko je poslujoči uradnik odslovil neko slovensko stranko z „matto“ le zaradi tega, ker je ista zahtevala slovensko potrdnico. To se zdi sicer malenkostno, ali to kaže, kako se z nami postopa na pošti in tako se postopa z nami na vseh tudi ces. kr. uradih, pri kojih se Slovenci s predstavitelji teh oblastnih — kakor je to n. pr. tudi na namestništvu — ne morejo sporazumeti v svojem jeziku. Ali se morejo posluževati tujega jezika, ali pa tolmača. To ni dostojno XIX. stoletja! In ako se to jemlje v poštev, ako se zna za vse načine, s kojimi zavajajo naši nasprotniki siromašno ljudstvo, ki potrebuje vsakdanjega kruha, potem moramo priti do zaključka, da nismo toliko sami krivi, ampak da je kriv sistem, kojega mi ne moremo spremeniti z lastno močjo. Ako pojde tako naprej, ne bode dolgo trajalo, da bomo v onem položaju, v kojem je bil v svojem času rimski vojskovođa, ki je vsklikal: Caesar, morituri te salutant. (Cezar, umirajoči te pozdravljajo!) Kar moremo sami storiti, je to, da se shajamo, da ljudstvo poučujemo, je privajamo do zavednosti, in da mu kažemo na nevarnost, v koji se nahaja za svoje lastno narodno življenje.

Torej ponavljam: mi se pogubljamo, kakor kažejo navedene statističke date, a ne pogubljamo se samo mi, ampak gubi ta naša tla tudi slavna hiša

sobo, hlapec pa je vlačil kovčge in zaboje v jedno gorenjih sob.

Materi, dobrodušni starki, smejalo se je srce veselja, gledajoči svojega čvrstega sina. Hitela je v kuhinjo in naročala vestno in strogo kuharici, česa je treba danes v Trdinovi graščini. Vrnila se je zopet v sobo, da je pazno poslušala ljubljene sina. —

Stojanova sestra Milka je bila osemnajstletna brinetka, zanimive zunanosti. Enake starosti z Emo, niste pa bile obe enake narave. Ona vedno živahna, vesela, poskočna, ta tiha, krotka, ponižna. Ker pa sti bile prijateljici, sti se dobro umeli. Takrat, ko so dajali Stojana v vojaško šolo, je bila ona odločno proti temu. Kadar sta bila sama z bratom, nagevarjala ga je čisto:

„Vidiš Stojko, kako si lahkomisljen v izbiranju svojega poklica. Samo enkrat ti je stric rekel, da bodi vojak, pa se ti že noč in dan sanja o tem. Ali bi ne bilo bolje, da bi študiral za duhovna in ko bi postal župnik, bi pa jaz prišla k tebi. Le pomisli, kako bi bilo prijetno. V tem stanu bi lahko s pridom skrbel za svojo dušo, v vojakih pa — sam veš, kako je!“

(Pride še).

PODLISTEK.

Njen ideal.

Novela. — Spisal Srečko.

(Dalje).

II.

Razkoračen po vsem „landaverju“ sedel je Stojan Trdin; pušil fino smotko, zabavajoči se z njenim dimom. Lep, pravilen, a pri tem prazen obraz je dobro harmoniral z vitkim životom. Dokler ni zavil voz v stran, držal se je ponosno. Velikostno v novi huzarski uniformi, prešerno igraje se z sabljinim ročajem. Dobro uro pod mestom pa, tam kjer se cesta loči od velike ceste, zganil se je poročnik Trdin naprej, ter pričel hlapca izpraševati o domu. Le-ta, ponosen na to čast, je podajal, kolikor mogoče natančna pojasnila. Na dolgi poti naveličal se je že tudi tega, naslonil se je zopet nazaj in tiho ogledoval okolico. Hlapec je nagovarjal konja v jednomer, naj dobro tečeta, prav kakor kak ruski izvošček. Pred trgom, tam kjer cesta zavija na Goščavje, domislil se je Stojan nečesa.

„Kaj pa kaj v trgu počno?“

„Vse pri starem, gospod, vse pri starem!“

„In sodnikovi?“

Habsburgov. Ako oni, ki so na čelu uprave, — menim poglavitno primorske —, ne uvidijo tega, potem ne moremo več reči, da so slepi, ampak (Tu je govorniku posegel v besedo vladni komisar in je zahteval zavoljo zadnjega izraza, kojega mi izpuščamo, da se morajo dotične besede Spinčičeve zabeležiti protokolarno. Poslanec Spinčič se ni malo temu ni protivil, ampak je sam narekoval zapisnik in celó v istem izrazil željo, da se njegove besede primernim potem prijavijo pred Najvišji prestol. Ker je po završenem narekovanju zapisnika skupščina burno pritrdjevala govorniku — kakor i prej, ko mu je prestrigel besedo gosp. vladni komisar —, je isti proglasil zborovanje razpuščenim.

Na izrečno vprašanje nekotih zborovalcev, zakaj je tako storil, izjavil je gosp. vladni komisar, da je razpustil zborovanje zavoljo tega, ker so zborovalci ploskali in pritrdjevali besedam poslanca Spinčiča.

Dovoljenjem gospoda vladnega komisarja, podal je še gosp. posl. dr. Matko Laginja nastopno izjavo:

„Nekoliko nas, ki delujemo javno, razdeljeni smo v svojem poslovanju na sto krajev, mučé si tem telo in duh. Jaz n. pr. bi moral danes iz prave narodne potrebe biti drugje, ali na poziv in željo odbora političnega društva prišel sem semkaj z namenom, da razložim naš politični položaj. To mi je z razpustom zborovanja onemogočeno. Protestujem proti temu, temveč, ker ne morem smatrati tega osebnim činom drugače simpatičnega nam gosp. komisarja, nego je žalibog izraz njegovega službenega položaja. In ko je že tako, moramo izjaviti, da iz vernih sotrudnikov vseh onih vladnih organov, koji bi hoteli delati v dobro našega naroda, znamo postati istotako odločni protivniki naših protivnikov.“

Na licih zborovalcev bilo je videti osupljenje, kajti sličen slučaj še se ni dogodil v naddvajsetletni dobi obstanka političnega društva „Edinost“. Živahno tolmačujé ta dogodek, pa vendar mirno in trezno — kakor je dostojno lojalnih in izobraženih ljudi — razšli so se zborovalci.

Nekoji menijo, da bode stvar imela resnih posledic ali za osebo Spinčičevo, ali pa za naše društvo. Mi pa se nočemo spuščati v ugibanja, ampak čakati hočemo mirno stvari, ki pridejo, ali pa morda tudi — ne pridejo!

Občni zbor pol. društva „Edinost“ se bode nadaljeval ali zvršetkom tega ali pa začetkom bodočega meseca.

Poslanec Pernerstorfer o političnem položaju.

(Zvršetak.)

Ako naj se torej dosežejo jednake pravice vsem, morajo biti tudi zakoni tako preosnovani, da ne bodo široke mase zopet trpele v prid privilegovanim slojem. Tudi v novem načrtu, s kojim so hoteli nekoliko razširiti volilno pravo, raztegniti isto na širše mase, osnovavši takozvano V. kurijo, tudi v tem načrtu zapostavljeni so nižji sloji, široke mase za kapitalom. Po tem načrtu ima V. kurija, t. j. ogromna večina vsega prebivalstva le 75 mandatov, v tem ko jih ima veliko posestvo 85! To je krivično razmerje. (Pritrdjevanje.) No, pa še tega niso hoteli dovoliti z lepa. — Govornik je zatem drastično opisal delovanje koalicije, v koji so sedeli tudi „liberalci“. („Še teh je bilo treba!“ vskliknil je g. Pernerstorfer.) Omenil je, kako so v tej dobi zapirali in zatirali delavce, ker je bilo to v smislu „liberalizma“. Kaj tacega se ne bi bilo dogajalo, ako ne bi se bilo postopalo izključno le s političnega stališča. Na to je razvil govornik idejalnim navdušenjem program socialistiške stranke: vprašal je, zakaj sovražijo to stranko klerikalci in različne narodne stranke? Zato, ker ji očitajo, da ta stranka ne pozna ne narodnosti ne vere. To pa ni res, rekel je govornik. Vsakemu členu socialistične stranke svobodno je gojiti jako-koli vero mu drago, ne da bi svojo vero usiljeval drugim; kar pa se dostaje narodnosti, ista ni v nikaki zvezi s socialno demokratiškim mišljenjem, kajti poslednje je mednarodno. Vsi naj bodo bratje med seboj, vsi naj se ljubijo drug drugega, podpirajo naj se medsebojno, namesto da bi se — zatirali jeden drugega. Dandanašnje dōbo primeril je strmemu holmcu, na vrhu kojega — stoji zlato tele. Svet se pehá in

poriva navzgor. Ako je kdo komu na poti pri tem napenjaju navzgor, potisnejo ga brez milosrdja v globočino; jeden se vspenja brezobzirno preko drugega. — To je torej dandanašnja dōba. Delavska, socialistiška stranka pa želi, da si pomaga jeden drugemu tudi s tem, da producira, da se konsumira — povsodi jednako, nikjer naj ne bodi pomanjkanja. V označenje dandanašnje dōbe sebičnosti navedel je govornik še jeden slučaj. Pred nekaterimi leti bila je v nekaterih pokrajinah Rusije strašna lakota. V severni Ameriki pa so na tisoče tonelat žita — sežgali, ker jim ni kazalo prodati ga po nizkem kurzu! (Vsklici ogorčenosti.) In zato zahteva družba socialistov, da bodo vsi jednaki, vsi bratje, vsi jednako deležni onega, česar potrebujejo. S tem — pridodal je posl. Pernerstorfer — seve ni še rečeno, da morajo postati vsi ljudje popolnoma jednaki, kajti to je jednostavno nemogoče. Jeden človek rodi se namreč bolj, drugi manj nadarjen in tako bodo tudi v naprej še — kakor so že več ali manj nadarjeni — tudi v bodočnosti: odvetnikov, profesorjev, obrtnikov in priprostih delavcev. Toda vse, vse naj oklepa ona bratska ljubezen, koja je učil že Jezus Kristus, najsijajnejša prikazen človeštva. Kristus je bil sin preprostega tesarja, a tudi svoje apostelje izbral si je izmed najubožniših slojev ljudstva. In ako bi se Kristus sedaj povrnil na svet in videl dandanašnje odnošaje, izvestno bi očital bogatašem: „Mar sem vas jaz zato učil, ljubite se med seboj, marsem pred 1896. leti radi tega umrl na križu, da se sedaj sovražite?“ A dandanašnji razmere res niso več človeške, ampak bestijalične! Zatorej, naglasil je govornik, je jedina možna in zdrava ona stranka, ki se širi zmagonosno in ki more storiti konec takim odnošajem. Ta stranka privede človeštvo do onega stanja relativne sreče in zadovoljnosti, v kojem bomo delali vsi le v to, da si pomagamo drug drugemu, in ko se ne bode produciral za dobiček, ampak za konsum. Zato, zaključil je svoj govor, naj ne vsi oni, ki so se že utrudili, ali ki morda že omahujejo v tej trdi borbi za obstanek, oklenejo ponosne zastave socializma. „Živio socialni demokratizem!“ (Viharno odobravanje in ploskanje).

* * *

To je torej, kolikor možno, obsežen in kolikor toliko točno posnet govor gospoda poslanca Pernerstorferja. Omenili smo že, da se v marsičem ne strinjamo s temi izjavami. V kolikor se ne strinjamo, to hočemo povdariti na tem mestu čim preje.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 10. julija 1896.

Deželni zbor kranjski. V včerajšnji seji je poslanec Hribar utemeljeval svoj samostalni predlog radi poizvedovanj gledé predloga poslanca Žitnika za ustanovitev deželne zavarovalnice proti požaru. Hribarjev predlog se je vprejel soglasno. — Poslanec Pfeifer je utemeljeval svoj predlog za uredbo celodnevne pouka na javnih ljudskih šolah. Menil je, da otrok mora mnogokrat stradati o celodnevem pouku. Ako bi se uvel poldnevni pouk, potem bi otroci mogli pomagati starišem na delu. Predlog Pfeiferjev je zbornica odklonila.

K položaju. O snovanju nove nemške „napredne“ stranke, oziroma o veselju „N. F. Presse“ vsled namišljenega — rekli bi — razdržavljenja nemških liberalcev, piše danes tudi dunajski dopisnik naše „Triester Zeitung“. Povdarjamo: dunajski dopisnik, kajti — oko paznega čitatelja je zapazilo že davno, da tudi v uredništvu naše nemške tovarišice tržaške ni nepoznana teorija o dveh dušah. Tržaška duša je taka — saj jo poznamo! —, dunajska pa včasih drugačna. No, to pot pa ni posebnega navskrižja med tržaško in dunajsko dušo. Dunajski dopisnik naše „Triester Zeitung“ torej je velik pesimist in z nami vred noče prav verjeti, da bi bili nemški liberalci z nadetjem novega imena res izlezli iz stare kože. Seveda je tega gospoda dopisnika zgolj dobrohotnost za glasovito kliko nemško-liberalne in očetovsko skrbjo jih opominja, da s tem še ni storjenega prav nič, ako so poslali v svet svoj novi program in ako so ob tej priliki nekoliko poropotali proti vladi. Dá, da, v tem grmu tiči zajec. Dunajski dopisnik nima prav čisto

nič proti ropotanju nemških levičarjev, samo da ni to ropotanje obrnjeno proti vladi. Na druge naslove naj le ropotajo kolikor jim drago! V včerajšnji svoji epistoli je celó natančno označil objekt, proti kojemu naj levičarji, oziroma novopečeni nemški naprednjaki obrnejo svoje ropotanje. Rešijo naj nemške ubežnike iz rok reakcijsarne demagogije. Tu meni dunajski dopisnik krščansko socialno gibanje, a ne prizanaša tudi socialni demokraciji, koji očita, da na uprav brutalen način postopa proti meščanskim življenju. Ta proces treba ustaviti — meni g. dopisnik —, da postanejo Nemci zopet „svobodni miselní“, ne pa ropotati proti vladi.

Ubogi zaslepljenci! Da, kakor so zaslepljeni oni, ki izkoriščujé sedanje socialno gibanje hoté dosežati nemogočih stvari, isto tako zaslepljeni so oni „konservatorji“ starih — krivic, ki menijo, da uduše toli mogočno gibanje, in naj se že isto nazivlje socialno-demokratiško ali pa krščansko-socialno. Mi smo uverjeni, da toli mogočnega gibanja, kakoršno je sedanje socialno, ne bi moge izzvati in tajno vzdržati noben demagogiški kričač, ako ne bi bilo pogojev k temu v razvoju človeške družbe. Ti pogoji so pa navstali vsled krutega izmozgovalnega postopanja uprav onih, kojim toli ljubko na srce govori naše „Triesterice“ dopisnik.

Torej le opozicije ne! tako kliče liberalcem naše „Triesterice“ dopisnik. In kakor nalašč se je oglasil včerajšnji „Wiener Tagblatt“ ter v lepem soglasju z našim nemškim listom kliče in opominja: „Mi moramo ostati „državna stranka!“ Mi se moramo držati starih tradicij!“

Sedaj pa seveda se moramo vprašati: Kdo ima prav, ali nemško-liberalna „Neue Fr. Presse“, ki trdi, da je bil lepí naslov „državne“ le coklja na nemškoliberalnem vozu; ali pa istotako liberalni „Tagblatt“, ki kliče z dunajskim dopisnikom „Triester Zeitung“ vred: „Mi moramo ostati kar smo bili, ako si hočemo ohraniti upliv in ugled“?!

Čemu toliko besedi? V zbornici si ohranijo gospōda svojo moč in svoj upliv (naj se že zovejo tako ali tako) do — razpuščenja zbornice. Potem pa, ob novih volitvah pride, kar pride — polom. Doba nemškega židoliberalizma je pošla. To stoji in na tem ne morejo ničesar premeniti niti najlepši nasveti naše — „Triester Zeitung“.

Samouprava južnega Tirola. Kakor znano, se je sedanja vlada izjavila nekako dobrohotno glede na zahtevanja po samoupravi južnega Tirola. Na samoupravo, kakoršno si mislijo Italijani, seveda vlada ni mislila, ali pripravljena je bila privoliti v marsikaj. Sedaj pa javljajo, da vse kaže, da ostanejo pogajanja brezuspešna. Na to eventualnost namiguje že samo glasilo italijanskih radikalcev, „Alto Adige“, s tem, da vspodbuja svoje somišljenike k vztrajnosti, češ, da prej ali slej mora priti vlada, ki pomore Italijanom do „pravice“.

Vse lepo. Toda mi smo uverjeni, da bi isti Italijani prvi glasovali proti eventualnemu predlogu za odcepljenje slovenskega Štajerja od nemškega dela dežele. Zase seveda zahtevajo vse, nam pa ne bi hoteli privoliti ničesar. In koliko laglje bi tudi država ustregla nam nego pa Italijanom, kajti naša stremjenja po upravni nezavisnosti naših pokrajin se gibljejo strogo v mejah države, dočim ne bode menda nikdo hotel trditi kaj tacega o stremljenju italijanskih radikalcev.

Zopet atisemitska zmaga. Te dni so se vršile občinske volitve v novo ustanovljeni občini „Gross-Floridsdorf“ pri Dunaju. Po izredno hudi borbi so na vsej črti zmagali antisemitje. Slab omen za preporajajočo se nemško „napredno“ stranko!

Zavarovanje delavcev proti nezgodam. Te dni so se vršila posvetovanja v ministerstvu za notranje stvari radi spremembe zakona o zavarovanju delavcev proti nezgodam. Teh posvetovanj so se udeležili zastopniki vseh ministerstev. Na podlagi sklepov na teh posvetovanjih se uredi novi zakon.

„Nord“ o odnošajih v Avstriji. Zuano glasilo ruske vlade „Nord“, govore o naših odnošajih avstro-ogerskih, pravi, da se v nas stranke vojujejo neizprosno, a vlada da je podobna ladiji brez para in krmila. Sedanja vlada da ni na višini svoje naloge, kolikor se dostaje vprašanj visoke politike, in tudi ne koristi pojedinih narodnosti, sestavljajočih to državo. Ta vlada hoče nivelirati narodne stranke, v krivi veri, da ima posla le z lokalnimi prepiri. Že prvo leto te vlade je doka

zalo nje nedoraslost. Moč Avstrije pa je le v soglasju med narodnostmi. Kako pa najverjemo v to soglasje, ako vidimo, da hoče manjšina usiliti svoj jezik večini? Konečno pravi rečeni list, da se tu zbirajo oblaki.

Katoliški shod v Lvovu je vsprejel resolucije za organizacijo katoliških delavskih društev, za izboljšanje položaja rokodelcev, za okrepčanje malih zemljiških posestev, za uvedbo rokodelskih šol in za posvečevanje nedelj od strani poslov. Shod se je zaključil.

Narodnostno vprašanje Ogerske v Parizu. Dne 11. julija prirede romunska, srbska in češka kolonija v Parizu shod, na katerem bodo govorili o narodnostnem vprašanju na Ogerskem. Ta shod bode tem znamenitejši, ker mu bode predsedoval bivši francoski minister za vnane stvari Flourens. Glavni smoter temu shodu bode, da se francoska javnost pouči o resničnih dejstvih. To je posebno potrebno, ker so Madjari se svojim milenijem begali javnost kolikor so le mogli.

Shoda udeležé se tudi razni francoski državniki in sloveči učenjaki, njim na čelu Clemenceau. Prireditelji bodo na shodu delili med ljudstvo brošure o položaju nemadžarskih narodnostij na Ogerskem. — Take shode da pripravljajo tudi v Sorboni. Francozko časopisje spremlja te pojave zelo simpatično.

Položaj na otoku Kreta. Je že tako na tem svetu, sedaj so zopet vznemirjeni Turki na otoku vsled koncesij kristijanom, privoljenih od turške vlade. Mnogi turški poslanci da so ostavili glavno mesto Kanejo. Pogajanja med ustaši in turško vlado oziroma poslanci vlasti, se nadaljujejo. Grški poslanik v Berlinu je uverjen o vspešni rešitvi krečanskega vprašanja. Vederemo.

Različne vesti.

Osebnost. Včeraj je došel z Dunaja semkaj novi finančni ravnatelj, dvorni svetovalec dr. Schuster pl. Bonnot.

Prihod škofa Šterka. „Naša Sloga“ je izvedela, da novi naš vladika dospe v Trst nekako v sredi meseca avgusta. Presvetli škof pride torej v jako neugodni dobi, v najhujši vročini. In ker presvetli nima letovišča na razpolago, mu ne bode baš prijeten pričetek njegovega zopetnega bivanja v Trstu.

Za Cirilo-Metodijevski dar sti darovali ženski podružnici: gospa Natalija Truden 4 krone in ga. Antonija Goljevšček 5 kron.

O poslednjem razpuščenem občnem zboru polit. društva „Edinost“ razpravljajo vsi hrvatski listi obširnimi članki. To konstatujemo tim zadovoljni, ker nam je to zanimanje nov dokaz o solidarnosti, ki veže nas primorske Slovence na brate Hrvate.

Mestni svet tržaški bode imel nocoj ob 7. uri javno sejo. Na dnevnem redu je 8 točk. Med temi je naredba namestništva gledé vpeljanja veronauka na viših razredih realke.

V znamenju svobode — tržaške!!! Dne 19. t. m. se je imela vršiti slavnost blagoslovljenja nagrobnega spomenika pokojnemu, nepozabnemu rodo- in človekaljubu Dragotinu Martelancu. V smislu veljavnih predpisov prijavilo se je mestnemu magistratu konstituiranje dotičnega odbora, določeni skromni program in načrt spomeniku z določenim napisom. Včeraj pa je došel predsedniku odbora, g. prof. Matku Mandiću, odlok mestnega magistrata št. 36404/VII. od dne 8. julija, glasom katerega se prepoveduje vsa slavnost iz ozirov na javni red, ker bi bila ista izrazito političnega značaja (e visto il carattere spiccatamente politico).

Na programu pa ni bilo drugega, nego sveta maša za dušnico, pa posvečevanje spomenika na grobu, spojeno kratkim — to se je povdarjalo — nagovorom. Morda pa je bil v napisu izražen tisti ostri politični značaj slavnosti? Ni najmanj. Slavnostni odbor je itak vedel že naprej, da bode mestni magistrat iskal dlake v jajcu, ki naj bi mu služila v pretvezo za prepoved slavnosti. Zato je šel o določanju napisa do skrajne meje samozatajevanja in določil je napis, o katerem je menil, da se ne more spodtikati na njem uiti svoboda — tržaška! Napis se

ima glasiti skromno: „Uzor-rodo- in človekaljubu Dragotinu Martelancu postavil hvaležni narod“. In v obeh kotih od spodaj naj bi stale letnice rojstva in smrti Martelanceve.

Ali pa je morda v govoru tisti političko-izizvalni značaj, radi katerega je menil slavnostni magistrat, da mora prepovedati vso slavnost? Morda; nam ni znano to. Kajti dotični govor dosedaj niti sestavljen ni in v pripravi je bilo le omenjeno, da bo jako kratek. Mislimo moramo torej, da je Previdnost božja oblagodarila slavnostni magistrat posebnim divinacijskim darom, da pozna že stvari, kojih — niti še ni!! Mestni magistrat niti ne zahteva: predložite nam ta govor! — ampak ta oblast ve že naprej, kakov bode govor, kojega sestavijo — drugi in v svoji divinacijski dalekoglednosti kar prepoveduje vso slavnost. Čudaki pa, kakor smo od nekdaj, hočemo tudi to pot — in sicer takoj — povprašati na visokem c. kr. namestništvu, da-li ni morda vendar nekoliko zmotljiva divinacija slavnega mestnega magistrata in da-li ni nekoliko nesoglasja med duhom XIX. stoletja in državnih osnovnih zakonov ter — svobodi tržaški. Po domače: rekurirali bomo v trdni veri, da na cesarski oblasti pokažejo nekoliko drugačne nazore o pravi državljanov do proslavljanja spomina dragih pokojnikov.

Slavni mestni magistrat si pridruže tudi pravico, da pozneje reče svojo o spomeniku glede na vprašanje estetike. No, mi menimo, da spomenik, napravljen po načrtih Ivana Rendića, najbrže odgovarja zahtevam, kakoršne smo opravičeni staviti na kojem si bode groblju, tem več pa na vaškem, kakoršno je barkovljansko.

Res v žolč bi morali namakati svoje pero, ko pišemo o takih dogodkih. Ali je res nam Slovincem v okraju svobode — tržaške odmerjena ona svoboda, kakoršno uživa ptica, na kojoj strelja komur — se zljubi? Niti činov piletete ne smemo vršiti več. Sedaj nas ne omejujejo več in ne zahtevajo več garancij, da se bomo držali določenih mej, ampak propovedujejo nam — vse! Res, lepe reči se dogajajo v cvetju svobode — tržaške!

Izlet v Devin. Zanimanje za izlet je splošno. To pa tem bolj, ker je misliti, da se je vreme slednjič vendar ustanovilo. Posebnim zadovoljstvom beležimo res bratski čin odbora „Slovenske čitalnice“, ki poziva svoje člene, naj se udeležé „Sokolovega“ izleta, s čemer pokažejo, da vzajemnost med našimi društvi ni prazna fraza. Nadejamo se, da bode tudi ostalo občinstvo in druga narodna društva posnemala lepi vzgled središča našega razumnštva, naše čitalnice. Čujemo, da je sklenilo pevsko društvo „Kolo“ korporativno udeležbo na izletu.

Ker je torej najet lep in prostoren parnik, ker je tudi drugače preskrbljeno za vso ugodnost izletnikom, in ker je slednjič pričakovati krasnega vremena, pozivljamo vse naše občinstvo še enkrat, naj se v velikem številu sestane tam v staroknežnem mestecu devinskem, kamor prihite tudi naši bratje z Goriškega. Kdor le more, naj pripomore v to, da bode slavnost v Devinu slavnost slovenskega bratoljubja.

Parnik odpluje ob 3. uri popoldne od Rive della Sanità. Vožnjina se bode plačevala pred parnikom.

Križani — plešejo za „Legu“. Jeden del prebivalstva Sv. Križa na kršnem Krasu je res že daieč zagazil v mreže laških spletkarjev. Ni dovoljno tem zaslepljenim slovenskim odpadnikom, da pošiljajo svoje otroke v šolo slavne družbe „Lega nazionale“, celó — plesati hočejo v utrjenje lahonstva na Krasu. V tukajšnjem „liberalnem“ trobilu namreč čitamo, da priredé jutri s sv. Križu na zemljišču Maganje šagro „Legu“ v prid. Ta šagra prične že ob 1. uri pop. Ker pa bržkone ne bode nič kaj prijetno plesati v sedanjí tropiški popoldanski vročini, plesalo se bo — do zore. — Kakó je vendar slavní naš magistrat „liberalen“, ko gre za širno koncesijo „šagri“ — „Legu“ v prid! H krati zopet „šagra“, trajajoča vso noč! Takó se menda širi „morala“?

Iz Nabrežine nam pišejo: Tudi jaz sem bil na shodu poslanca Pernerstorferja. Vi sami ste že izrekli domnevanje, da je povodom tega shoda morda tudi poslanec Pernerstorfer dobil nekoliko jasneje pojme o narodnostnih odnošajih na Tržaškem, kajt

— to rečem tudi jaz mirno vestjo — na shodu ni bilo niti 15 odstotkov Italijanov. Ali, kakor je že tako navada v nas, bilo je tu takih ljudij, ki so hoteli tudi na tem shodu povdarjati italijanski značaj mesta tržaškega. Dobro sem videl, kako se je neki meni nepoznani človek približal gosp. vladnemu komisarju in poslancu Pernerstorferju, rekši jima: „Die Anrede muss in der italienischen Sprache gehalten werden, weil die Majorität italienisch ist — sonst haben wir gleich einen Anstand“. To je bila seveda debela laž, kajti, kakor rečeno, na shodu ni bilo niti 15 odstotkov Italijanov. Toda dotičnik je dosegel svoj namen: prvi nagovor je bil res italijanski in gospod Pernerstorfer bi bil lahko mislil, da govori samim Lahom, da ga niso med govorom drugače pončili slovenski in nemški vzkliki. Vendar je obžalovati, da se je tudi ob tej priliki prezrl mnogoštevilno navzoči slovenski živelj.

Bil sem torej tudi jaz na shodu. A ni mi hotelo iz glave, da je dotični apostol italijanstva tržaškega svaril z „anstandom“, neprilikami. Čudno se mi je zdelo to svarjenje, posebno za to, ker me je neko človeče hotelo po sili pridržati — prijemši me za rokav —, češ, da moram ostati, dokler bode govoril italijanski tolmač. Iz vsega tega sklepam, da je bila pripravljena celo koja demonstracija, ako se ne bi bilo čuvalo italijanstvo mesta tržaškega. Tako delajo oni in kako — mi?! Pohlevni smo, jako pohlevni, prepohlevni.

Tukajšnji železničarji jako radi čitajo Vaš list in se tudi kolikor toliko strinjajo z vašimi nazori. List „Delavec“ je tu jako razširjen, kaci 60 iztisov ga prihaja sem. To pa vsled tega, ker je sleherni člen društva obvezan, da mora vsprejemati list in ako tudi ne umó čitati.

Izpit zrelosti na c. k. gimnaciju v Trstu vršil se je od 6. do 10. dne tekočega meseca. Predsedoval je visokorodni deželni šolski nadzornik gsp. Ant. Klodič vitez Sabladoski. Izpita se je vdeležilo 22 osmošolcev rečenega zavoda (trije se niso zanj oglasili). Od teh so izpit zvršili a) z odličnim vspehom: Aleksander Oton, Krebs Norbert, Leschanofsky Hanibal, Mikolič Janez, vit. Rinaldini Rudolf, Urbas Emanuel, Vidosič Josip; b) z dobrim vspehom: Bezeljak Hinko, Bratulič Josip, Buchreiner Gvidon, Filinič Josip, Helm Ervin, Lusina Karl, Meese Erih, Milešić Rihard, Možé Alfons, Napp Oskar, Nežić Ivan, Svoboda Maks, Vidav Anton. K temu predmetu se nam bode še povrniti. In to čim preje.

Tudi na Reki so pričakovali Baratierija. Oboževalci ubogega Baratierija v Trstu in na Reki želé si svojega junaka kar hkrati tu in tam. Omenili smo že v poslednjem izdanju, da je v Trstu pričakovalo par stotin ljudij prihod Lloydovega parnika „Cleopatra“, ker so si želeli Baratierija, kogar — ni bilo. Jednako se je godilo na Reki. Tudi tam je predvčerašnjim pričakovala množica ljudstva slavnega generala, ki je imel dospeti baje na parniku „Apollo“ iz Aleksandrije — na Reko. Ljudje so potrpežljivo čakali, dokler ni končala zdravniška preiskava parnika in potem še-le so se razšli — z dolgimi nosovi.

Podpornemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaju. (Dalje): Gg. Jan Jec, pol. višji komisar, Viljem Schramek, inženier pri c. k. gen. ravnateljstvu avst. drž. žel., Albert Tuschek, blagajnik piv., dr. Peter Miglič, c. in kr. polkovnik zdravnik, dr. Anton Deles, c. kr. podtajnik v minist. za notranje zadeve, Ivan Luzar, revident pri južnem žel. ravnateljstvu, gospica Melanija Sittig, učiteljica, Adolf Sluga, gen. zastopnik zav. družbe „Anker“ itd. po 3 gl. G. Ludv. Jošt, c. k. poštni konc., 2 gl. 50 nč. G. Miroslav Šijanec, šolski ravnatelj, 2 gl. Gg. Jakob Vrečko, poštni asistent, dr. M. Ploj, c. k. tajnik v fin. ministerstvu (drugi dar), Leopold Cvetnik, c. k. poštni kontrolor, po 1 gl. — V Gorici so darovali gg.: dr. Nikolaj Tonkli, odvetnik itd., dr. Henrik Tuma, dež. poslanec itd. po 5 gl., g. Andrej Gabršček, tiskar in urednik 2 gl. V Hrastju pri Kranju: Vč. g. Lovro Rožman, duhovnik 5 gl. V Idriji: G. K. Svoboda, c. kr. inženier 2 gl. V Jesenicah: G. Anton Trevn, trgovec, 5 gl. V Kamniku: G. dr. Karol Schmidinger, c. kr. notar itd. 5 gl. V Komendi: G. Andrej Svetlin, 2 gl. V Kobaridu: G. Ivan Lapanje, zemljemerec in dež. poslanec, 5 gl. (Pride še.)

